

9. Результаты опитування "Фактори, що перешкоджають розвитку бізнесу в Україні" делегатів УІ з'їзду Федерації роботодавців України. [Електронний ресурс]. – Доступний за <http://www.ua.fru.org.ua/about/dokumenti/rezultati-opituvannya-faktori/>.

10. Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні: Національна доповідь / К.О. Ващенко, З.С. Варналій, В.Є. Воротін, В.М. Геєць, Е.М. Кужель, О.В. Лібанова та ін. – К.: Держкомпідприємство, 2010. – 240 с.

11. Рзаєва Т.Г. Регіональна підтримка розвитку малих підприємств Хмельницької області / Т.Г. Рзаєва // Вісник Хмельницького національного університету : наук. журнал. – Сер.: Економічні науки. – Хмельницький : Вид-во ХНУ. – 2011. – № 2, т. 1. – С. 51-54.

Пихняк Т.А. Современное состояние и перспективы развития малого предпринимательства в Хмельницкой области

Охарактеризованы современное состояние и проблемы развития малого предпринимательства в Хмельницкой области. Обоснована необходимость трансформации системы государственной политики в сфере предпринимательской деятельности и предложен комплекс мер по повышению эффективности управления развитием малого предпринимательства региона.

Ключевые слова: малое предпринимательство, регион, развитие малого предпринимательства, проблемы развития малого предпринимательства, государственная политика в сфере предпринимательской деятельности, перспективы развития малого предпринимательства.

Pikhnyak T.A. Current status and prospects of small business in Khmelnytsk Region

Characterizes the current state and problems of small business in Khmelnytsk Region. The necessity to transform public policy in the business and proposed measures to improve the management of small business development in the region.

Keywords: small business, region, small business development, problems of small business development, public policy in the sphere of business, the outlook for small business.

УДК (338.2+159.9)075.8 Аспір. Д.А. Панасенко¹ – НУ "Львівська політехніка"

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ОЗБРОЄННЯ

Обґрунтовано та сформовано механізм забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на світовому ринку озброєння, який деталізується за підприємствами-виробниками та експортерами зброї. Розкрито сутність та наведено характеристику кожного з елементів механізму.

Ключові слова: конкурентоспроможність, ринок озброєння, механізм, чинник, управління.

Актуальність проблеми та її зв'язок з важливими науково-практичними завданнями. Незважаючи на значну втрату військово-промислового потенціалу, Україна впродовж останніх років стабільно є у десятці найбільш потужних країн-експортерів озброєння на світовому ринку. В Україні у 2010 р. для підвищення ефективності державних підприємств, які розробляють, виготовляють, реалізують, ремонтують, модернізують та утилізують озброєння, військову та спеціальну техніку, створено державний концерн "Укроборонпром", який об'єднав у складну високоінтегровану систему

¹ Наук. керівник: проф. О.Г. Мельник, д-р екон. наук

практично усі державні підприємства військово-промислового комплексу. Незважаючи на вжиті заходи, Україна продає на експорт переважно запаси радянського періоду, або їхні модернізовані чи покращені аналоги, які вичерпуються. До того ж імпортери висувають нові вимоги до параметрів озброєння, а в нашій країні втрачено потенціал із розроблення високоточної та високотехнологічної зброї. Окрім цього, українська зброя є об'єктом кількох непорозумінь ("кольчужний" скандал, звинувачення у постачанні зброї у зону грузино-російського конфлікту та ін.). Усі ці чинники формують негативний імідж для вітчизняних підприємств, що працюють у сфері виробництва, реалізації та обслуговування військово-промислової продукції, а також погіршують конкурентні позиції на світовому ринку озброєння. Для того, щоб Україну не витіснили з цього ринку, виникає необхідність у формуванні та використанні обґрунтованого механізму забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Аналіз останніх наукових досліджень з досліджуваної проблеми та визначення питань, що не вирішені. Як свідчать результати тематичної літератури за проблемами конкурентоспроможності вітчизняних підприємств у сфері військово-промислового комплексу, комплексного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємств цієї сфери на сьогодні не розроблено. У працях окремих авторів розглядаються лише певні складові такого механізму. Зокрема, І.М. Ткач акцентує увагу на необхідності створення сучасної науково-промислової бази для забезпечення оборони та безпеки держави, а також для реалізації її експортного потенціалу; на створенні нових сучасних технологій виробництва складної наукомісткої продукції з метою розширення експортних можливостей. При цьому автор пропонує модель розроблення та реалізації інвестиційно-інноваційної стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу [1, с. 11-12].

Вініченко О.І. сформував організаційно-економічний механізм підвищення конкурентоспроможності підприємства, який охоплює системи забезпечення (правову, ресурсну, нормативну, наукову), принципи, методи, засоби, критерії конкурентоспроможності, а також систему управління конкурентоспроможністю підприємства [2, с. 13]. Але цей механізм не адаптований до підприємств сфери озброєння та містить певні дублювання.

Мета роботи. З огляду на результати аналізування літератури, метою дослідження є формування механізму забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на світовому ринку озброєння.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на світовому ринку озброєння є складним комплексним процесом, який передбачає врахування певних принципів, факторів у цій сфері, ресурсного забезпечення, діагностику сучасного стану конкурентоспроможності за групами підприємств (виробники та експортери), визначення пріоритетних цілей та завдань, забезпечення управління конкурентоспроможністю, досягнення результатних показників у цій сфері. Усі ці складові відображені множиною взаємозв'язків у механізмі забезпечення конкурентоспроможності підприємств на ринку озброєння (рис.).

Рис. Механізм забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на світовому ринку озброєння

Під час формування та розвитку конкурентних позицій підприємств виникає необхідність у систематичному аналізованні факторів, котрі формують умови функціонування підприємств на світовому ринку. У сфері озброєння ключовими факторами є політичні (домовленості між країнами, заборона на експорт зброї у країни із невизнаними або опортуністичними режимами, участь країни у певних військово-політичних блоках, традиції у сфері військово-політичної співпраці тощо).

Не менш важливими є економічні фактори, оскільки певні країни за рахунок експорту товарів військового призначення формують значну частину валютних надходжень. Україна за різними даними останніми роками продає зброї на суму 1 млрд дол. щороку, що є хорошим результатом, зважаючи на практично повну відсутність інвестувань у цій сфері. Певну роль в експорті зброї відіграють і соціально-етичні чинники, котрі формують неформальну заборону продажу товарів військового призначення терористичним організаціям, злочинним угрупованням тощо.

Забезпечення конкурентоспроможності підприємств має здійснюватися на засадах певних вихідних положень – принципів, до яких варто віднести принципи цілеспрямованості, економічної доцільності, гнучкості, дієвості, результативності, оптимальності та адекватності. Варто зауважити, що всі заходи у сфері формування і підтримання конкурентоспроможності на світовому ринку озброєння потребують належного ресурсного забезпечення (фінансового, інформаційного, трудового тощо).

Базовим етапом у механізмі забезпечення конкурентоспроможності підприємств є діагностика наявного стану у цій сфері, визначення потенціалу і можливостей його реалізації. Діагностика передбачає оцінювання та ідентифікування конкурентоспроможності підприємства з використанням адекватних методів, методик, індикаторів, критеріїв та технологій [3, с. 25]. При цьому виникає необхідність у здійсненні діагностики конкурентоспроможності підприємств виробників та експортерів, оскільки у сфері експорту зброї зазвичай створюються спеціалізовані компанії. Зокрема, в Україні у державний концерн "Укроборонпром" входять державні підприємства "Укрспецекспорт", "Спецтехноекспорт", "Проборонекспорт", "Зовнішньоторговельна фірма "Таско-експорт" та інші, котрі спеціалізуються на експорті озброєння, військової техніки, боеприпасів тощо. Діагностика конкурентоспроможності виробників продукції військового призначення є більш комплексною та передбачає оцінювання виробничої, економічної та комерційної ефективності функціонування підприємства, рівня техніко-технологічного забезпечення, параметрів продукції. А діагностика конкурентоспроможності експортерів передбачає оцінювання насамперед параметрів продукції (споживчих, економічних та маркетингових), яка є об'єктом операцій купівлі-продажу, а також послуг, що супроводжують торговельні операції.

Діагностика конкурентоспроможності покликана сформувати інформаційну базу про конкурентні переваги та слабкі позиції підприємств виробників і експортерів на ринку озброєння. Надалі така інформація формує підґрунтя для визначення цілей та завдань забезпечення конкурентоспроможності, які формують напрями роботи у цій сфері. Оскільки на сучасному етапі

переважна більшість вітчизняних виробників зброї перебувають у стані занепаду, банкрутства чи переорієнтування на цивільну продукцію, то виникає нагальна потреба у використанні ще наявного потенціалу та його спрямуванні на виготовленні високоточної та важкої зброї, яка, за оцінками експертів, буде користуватись попитом на ринку впродовж наступного десятиліття. Що ж стосується підприємств-експортерів, то вони повинні прагнути розширювати ринки продажу зброї на засадах проведення прозорої та взаємовигідної торговельної політики, гнучких цін і пропозиції додаткового сервісного пакету. На сьогодні Україна традиційно експортує зброю у Росію, Грузію, Китай, Пакистан, М'янму, Алжир, Азербайджан. Перспективними для України є ринки Латинської Америки, Ірану, Лівії, Індії.

Забезпечення конкурентоспроможності підприємств значною мірою зумовлюється ефективним управлінням у цій сфері, яке повинно здійснюватись у певній послідовності. Зокрема, виникає необхідність у реалізації загальних функцій менеджменту: формуванні стратегічних і тактичних планів у цій сфері, організуванні діяльності, спрямованої на забезпечення конкурентоспроможності, розробленні мотиваційних механізмів стосовно персоналу підприємства та суб'єктів співпраці, контролюванні та регулюванні усіх цих процесів. Виконання функцій менеджменту завершується створенням методів менеджменту (економічних, технологічних, соціально-психологічних та адміністративних), які формують усе необхідне документальне забезпечення у сфері підвищення конкурентоспроможності підприємств. Надалі методи менеджменту трансформуються в управлінські рішення та забезпечують вплив на керувану систему.

Усе наведене вище націлене на досягнення показників, які репрезентують рівень конкурентоспроможності підприємства на відповідному ринку. Для підприємств-експортерів ключовими показниками, за якими оцінюється ефективність їхньої діяльності, є темпи зростання збуту, частка ринку, рівень конкурентоспроможності продукції. Для підприємств-виробників спектр таких показників є значно ширшим, адже вони повинні репрезентувати фінансово-економічний, техніко-технологічний, кадровий стан підприємства.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Україна традиційно була одним із впливових учасників на світовому ринку озброєння, але позиції вітчизняних підприємств у цій сфері істотно погіршуються внаслідок втрати виробничо-промислового потенціалу, вичерпання радянських запасів озброєння, недалекоглядних політичних рішень, погіршення репутації тощо. Такі загрози зумовлюють необхідність у формуванні конкурентоспроможності українських підприємств на ринку озброєння на засадах реалізації механізму, запропонованого у роботі. Перспективами подальших досліджень є уточнення змістового і функціонального навантаження кожного з елементів описаного вище механізму.

Література

1. Ткач І.М. Концепція стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України на інвестиційно-інноваційних засадах / І.М. Ткач // Проблеми науки. – 2007. – № 12. – С. 9-14.
2. Вінченко І.І. Методичні підходи до управління конкурентоспроможністю підприємства / І.І. Вінченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 23. – С. 11-14.

3. Мельник О.Г. Системи діагностики діяльності машинобудівних підприємств: полікритеріальна концепція та інструментарій : монографія / О.Г. Мельник. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2010. – 344 с.

Панасенко Д.А. Механізм забезпечення конкурентоспособности отечественных предприятий на мировом рынке вооружения

Обоснован і сформирован механізм забезпечення конкурентоспособности отечественных предприятий на мировом рынке вооружения, который детализирован по предприятиям-производителям и экспортерам вооружения. Раскрыта суть и представлена характеристика каждого из элементов механизма.

Ключевые слова: конкурентоспособность, рынок вооружения, механизм, фактор, управление.

Panasenko D.A. Mechanism of competitiveness providing domestic enterprises in the world market of armament

In the article reasonably and the mechanism of competitiveness providing domestic enterprises is formed in the world market of armament, that goes into detail after enterprises producers and exporters of weapon. Essence is exposed and description over is brought each of elements of mechanism.

Keywords: competitiveness, market of armament, mechanism, factor, management.

УДК 336.76

Аспір. У.В. Пелех – Львівський НУ ім. Івана Франка

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕНТНИХ СТАВОК ГРОШОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Окреслено етапи становлення і розвитку державного регулювання відсоткових ставок грошового ринку в перехідній економіці України. Визначено можливості та пріоритети застосування процентної політики в умовах поглиблення трансформаційних процесів.

Ключові слова: грошовий ринок, грошово-кредитна політика, інструменти грошово-кредитної політики, процентні ставки, процентна політика.

Постановка проблеми. Одним із найефективніших інструментів грошово-кредитної політики є регулювання процентних ставок грошового ринку. Використання цього інструменту в нестабільних умовах перехідної економіки дає змогу реалізувати заходи тактичного впливу та досягти бажаних параметрів монетарної сфери. Проте забезпечити отримання очікуваних результатів можна лише за умови правильного усвідомлення процентної ставки як важливого інструменту грошово-кредитної політики.

Питання державного регулювання процентної ставки надзвичайно складне та багатогранне. Різні його аспекти досліджували у своїх працях В. Стельмах [2], В. Єпіфанов [2], І. Селіверстова [3], О. Шемет [3]. Однак складність трансформаційних процесів, що відбуваються в Україні, потребує розширення потенціалу регулювання процентних ставок та його наукового обґрунтування з урахуванням реалій перехідної економіки.

Методика досліджень. Метою роботи є визначення суті, передумов та можливостей застосування процентної політики в умовах поглиблення трансформаційних процесів вітчизняної економіки.

Результати дослідження. Вперше спробу впливати на грошову сферу за допомогою процентної політики почали здійснювати у США у період гли-